

SOẠN VĂN: BÁNH CHUNG BÁNH GIÀY

I. Tóm tắt nội dung bài học

1. Nội dung

Nhằm giải thích nguồn gốc của bánh Chung, bánh Giày.

Đề cao lao động, đề cao nghề nông, đề cao lòng hiếu thảo.

2. Nghệ thuật

Sử dụng chi tiết tưởng tượng kì ảo.

Lối kể chuyện dân gian: Theo trình tự thời gian.

II. Hướng dẫn đọc – hiểu văn bản

Câu 1: Vua Hùng chọn người nối ngôi trong hoàn cảnh nào, với ý định ra sao và bằng hình thức gì?

Đáp án:

- Vua Hùng chọn người nối ngôi trong hoàn cảnh:

+ Đã già, muốn truyền ngôi nhưng có 20 hoàng tử không biết chọn ai xứng đáng để nối chí tiên vương.

+ Sau khi dẹp giặc và đất nước trở lại thanh bình.

- Ý định của vua là chọn người có thể làm cho dân ấm no để giữ ngai vàng của tổ tiên đã truyền được sáu đời.

- Hình thức là nhân lễ Tiên Vương, ai làm vừa ý vua sẽ được truyền ngôi không nhất thiết phải là con trưởng.

Câu 2. Trong 20 hoàng tử, chỉ có Lang Liêu là được Thần giúp đỡ bởi:

Đáp án:

Chàng là người thiết tha nhất: Mẹ chàng trước kia bị vua cha ghẻ lạnh, ốm rồi chết. Mặt khác, tuy là con vua, nhưng "từ khi lớn lên, ra ở riêng" chàng "chỉ chăm lo việc đồng áng, trồng lúa, trồng khoai" – sống cuộc sống như dân thường. Đồng thời, chàng là người hiểu được ý thần: "Trong trời đất, không gì quý bằng hạt gạo"; đồng thời chàng có trí sáng tạo để thực hiện được ý đó: lấy gạo làm bánh để lễ Tiên vương.

Câu 3. Hai thứ bánh của Lang Liêu được vua cha chọn để tế trời đất và Tiên Vương vì:

Đáp án:

- Hai thứ bánh đó thể hiện công sức lao động chăm chỉ, cần cù và thể hiện sự quý trọng nghề nông, quý trọng sản phẩm do con người làm ra; hai thứ bánh đó thể hiện ý tưởng sáng tạo sâu xa: bánh tròn tượng hình Trời, bánh vuông tượng hình Đất, với cách thức gói "các thứ thịt mỡ, đậu xanh, lá dong là tượng cầm thú, cây cỏ muôn loài" và "lá bọc ngoài, mỡ vị để trong" thể hiện mối quan hệ khăng khít giữa con người với thiên nhiên trong lối sống và trong nhận thức truyền thống của người Việt Nam; đồng thời thể hiện truyền thống đoàn kết, gắn bó và tinh thần đùm bọc nhau giữa những người dân đất Việt vốn là anh em sinh từ một bọc trứng Lạc Long - Âu Cơ.

- Việc vua Hùng chọn Lang Liêu nối ngôi chứng tỏ vua trọng người vừa có tài có đức vừa có lòng hiếu thảo; đồng thời qua đó cũng đề cao lao động và phẩm chất sáng tạo trong lao động của nhân dân.

Câu 4: Truyền thuyết Bánh chưng, bánh giầy có nhiều ý nghĩa, trong đó nổi bật nhất là:

Đáp án:

- Thông qua việc giải thích nguồn gốc sự vật (bánh chưng, bánh giầy – hai thứ bánh tiêu biểu cho truyền thống văn hoá ẩm thực của người Việt Nam trong dịp tết cổ truyền Việt Nam), truyện đề cao trí thông minh và lòng hiếu thảo của người lao động, đề cao nghề nông.

Qua cách vua Hùng lựa chọn người nối ngôi là Lang Liêu, truyện còn đề cao ý thức tôn kính tổ tiên, xây dựng phong tục tập quán trên cơ sở coi trọng những giá trị sáng tạo thiêng liêng của nhân dân, ca ngợi truyền thống đạo lí cao đẹp của dân tộc Việt Nam.

III. Hướng dẫn luyện tập

Câu 1. Trao đổi ý kiến: Ý nghĩa của phong tục ngày Tết nhân dân ta làm bánh chưng, bánh giầy.

Đáp án:

- Đây là một phong tục có ý nghĩa:

+ Đề cao lao động.

+ Sự thờ kính Trời, Đất, Tổ tiên của nhân dân ta.

+ Người Việt Nam dù theo bất cứ tôn giáo gì (Phật, Thiên Chúa, Cao Đài...) thì việc thờ cúng tổ tiên là nét văn hóa tâm linh rất đáng trân trọng.

+ Con cháu luôn nhớ ơn những tiền nhân đi trước, nguyện làm tốt hơn những điều mà cha ông đã làm hoặc chưa có điều kiện để thực hiện.

Câu 2. Đọc truyện “Bánh Chưng, bánh Giầy”, em thích nhất chi tiết nào? Vì sao?

Đáp án:

- Có thể chọn chi tiết “thi tài”, Lang Liêu được thần giúp đỡ.

Chi tiết này thường gặp trong truyện dân gian (Sơn Tinh, Thủy Tinh biểu diễn phép thuật; Tấm và Cám thi bắt nhiều cá, tép để giành Yếm thắm...).

Chi tiết này tạo tình huống cho truyện phát triển gây hấp dẫn bất ngờ; nó phân ra được hai phe, qua đó mà làm nổi bật được tính cách của Lang Liêu (chủ yếu qua suy nghĩ và hành động).

- Hoặc chi tiết

Lang Liêu nằm mộng thấy thần đến khuyên bảo: “Trong trời đất, không có gì quý bằng hạt gạo...“.

Đây là chi tiết thần kì làm tăng sức hấp dẫn cho truyện.

Trong các con vua, chỉ có Lang Liêu mới được thần giúp đỡ.

Chi tiết này còn nêu bật được giá trị của hạt gạo ở một đất nước mà cư dân sông bằng nghề nông và hạt gạo là lương thực chính.

Thể hiện một cách sâu sắc cái đáng quý, đáng trân trọng của sản phẩm do con người làm ra.